Број 29. Одеса. 1. октобра 1916. год. Год. 1.

СЛОВЕНСКИ ЈУГ

ОРГАН ЈУГОСЛОВЕНА У РУСИЈИ.

ИЗЛАЗИ ДВАПУТ НЕДЕЉНО. НОВАЦ И ПИСМА ШАЉУ СЕ НА УПРАВУ «СЛОВЕН. ЈУГА» У ОДЕСУ, РЕМЕСЛЕННАЯ УЛИЦА 4, КВ. 23.

ТЕЛЕФОН 51—67. УРЕДНИШТВО СЕ НАЛАЗИ У ИСТОМ СТАНУ. РУКОПИСИ СЕ НЕ ВРАЋАЈУ, НЕПЛАЋЕНА ПИСМА СЕ НЕ ПРИМАЈУ.

ПРИОПЋЕЊА СЕ НЕ ПРИМАЈУ. ПРЕТПЛАТА ИЗНОСИ ЈЕДНОГОДИШЊЕ 6 Р., ПОЛУГОДИШЊЕ 3 Р., А ПОЈЕДИНИ БРОЈЕВИ 10 К.

КРВ НИЈЕ ВОДА.

Ко није видио заједно наших добровољаца и руских војника послије заједничких бојева у Добруџи, тај не зна шта значи братско вољевање, шта значи међусобно разумијевање и солидарност.

Још прије иступа против невјерних издајица Бугара били су односи једних прама другима братски, јер су се и једни и други осјетили сродним и по крви и по осјећајима, па нас није изненадило њихово интимно дружење, као да су од дјетињства једнако одгајани.

Нико није кадар тако искрено и простодушно признати свога мишљења о другоме, као синови великога руског народа. Без злобе, без зависти спреман ја сваки Рус, да призна истину и своме непријатељу. Како да не буде отворен и искрен према својој браћи са југа! Дивљење и поштовање храбрости малене војске српске доказивали су они својом љубављу и повјерењем према нашим добровољцима, премда још нијесу имали прилике, да се освједоче, какви ће бити ови на крвавом разбојишту. Повјеровали су унапријед, да се браћа неће ништа разликовати и отуда смо могли разумјети њихово безграничнo повјерење у патриотизам и јунаштво наших добровољаца. Па зар су се могли друкчије и односити руски хероји прама својој неослобођеној али у срцу слободној браћи, кад су видјели, како је сам Бијели Цар одржао смотру над I. Српском Добровољачком Дивизијом, и назвао добровољце својим синовима, равнима руским војницима. Неограничено повјерење Његовога Величанства, Цара свију Руса и заштитника свију Словена, одушевило је и подигло дух сваког добровољца, јер је порасла вјера, да су се сакупили због велике идеје, која је имала јакога покровитеља, али је такођер већ унапријед створило и потпуно учврстило најискреније другарство оних, који ће раме о раме ослобађати домовину Југословена.

Далазак рањеника са добручкога фронта даје нам ганутљиве слике, које узбуђују и најхладнокрвније срце и нагоне на очи сузе радоснице. Потпуно измијешани, разликујући се само по канама, излазе рањеници из вагона, весели и расположени, као да се враћају са каквог весеља, па им чисте жао, што још нијесу остали. Руси хвале наше добровољце, добровољци хвале Русе, војници официре, официри војнике, на кога год се обратиш, добићеш одговор, који ће те задовољити и ојачати вјером у најповољнији завршетак. Заиста је прави ужитак доћи међу рањенике и проматрати њихово дружење и слушати разговор. Изгледа да су се они много лакше споразумјели, и срцем и језиком, него ли ми, који смо се упознавали по свијету. Лако је то разумљиво. Нама је увијек био посредник туђин, који је злонамјерно стављао запреке и измишљао разлике, да се теже упознамо, а ево сељаци, синови простога, правога народа, одмах се упознаше и здружише. Зар нам не даје ова школа лијепу поуку за будућност!

Дружење и братимљење Руса и наших добровољаца одговара потпуно њиховим дјелима у Добруџи. Послиједње вијести са бојишта јављају нам неописива чудеса храбрости. Слога и заједничка акција Руса и наших добровољаца биће најдостојнији одговор на бугарску издају, неблагодарност и њихова недјела. Од сложних заштитника славенства стићи ће Бугаре заслужена казна, а неустрашивост и енергија наших пукова знаће одмаздити за бударске свирепости, које су они извађали. Сад су се руски војници сасвим увјерили, какви су Бугари, који су довели проти њима и Турке, од којих својом крвљу ослободише Бугарску њихови дједови, па их јуре сложно са нашим добровољцима.

Крв није вода. Браћа су увидјела, да су браћа и више их нико неће моћи раздвојити. Велика идеја словенска приближује се своме остварењу. Стојимо на прагу ријешења важних питања за нашу будућност, али поносни и свијесни, јер је идеја прекаљена и прочишћена, а браниоци њезини иду смјело напријед, не презајући ни од чега. Тешко подлим издајицама!

Deca našeg mora u borbama u Dobrudži.

U bojevima u Dobrudži borili su se naši dobrovoljci junački. Svi su redom bili junaci i objektivni sud ruskih oficira naziva ih „geroima.“ Ranjeni ruski vojnici ne nalaze reči, kojima bi dovoljno prikazali heroizam naših vojnika, a vidan dokaz njihovog priznanja vidi se u tome, što su se po svemu zbližili kao braća. Lepo je gledati i slušati kad ranjeni Rusi i naši, ležeći u lazaretima razgovaraju o o bojevima ozbiljnim i teškima i o junačkim delima pojedinaca i čitavih četa. Razvio se potpuni slobodni intimitet, kakav vlada u dobrim familijama. Rusi su pre poštivali Bugare, blagodareći bugarskoj reklami, koju su pravili u svoju korist, pa je kod Rusa prevladavao sud, da su Bugari vredan i sposoban i moralno jak narod, a na jugu ponajbolji Slaveni. Imao sam prilike razgovarati sada sa mnogim ruskim ranjenicima o Bugarima i uvek se ponavlja jedno te isto, a to je, da se kod ruskih masa sud o Bugarima posvema promenio i da sada pravilno gledaju na taj narod. Rusi vide ne samo u njemu neblagodaran narod prema Rusiji, već jasno opažaju sve moralne defekte Bugara, i osudjuju više bugarski narod nego cara Ferdinanda, a jasan dokaz tomu da je to tako — i za one, koji neće da vide — leži u tome, što ruski soldati Bugare ne zarobljavaju, jer ga ne smatraju vrednim, da ga zarobe. Uporedo s poznavanjem Bugara, ruske mase upoznavaju sve više naš elemenat i mi možemo biti ponosni i zadovoljni s uspehom, koji bazira na potocima prolivene naše krvi, u rasnoj borbi slavenskogermanskoj. Naši su dobrovoljci mnogima otkrili oči, i oni koji ranije nisu znali za prilike pod kojima živi naš narod u Austriji, zainteresovali su se tim i pravilno shvaćaju naše težnje za narodnim ujedinjenjem, te s tim nastojanjem simpatiziraju. A kad će čitavi ruski narod pravilno gledati na pitanje slavenstva na jugu, jasno je da će u interesu slavenstva podupreti ujedinjenje Srba, Hrvata i Slovenaca u jednu fizično i moralno, i talentima jaku slavensku državu. Naši dobrovoljci pokazali su jasno, da smo narod, s kojim se mora računati, da su moralni kvaliteti takovi, da posvema opravdavaju naše nacionalne težnje, da smo siguran saveznik i žilav protivnik i da je u našem narodu slavenski rasni osećaj snažan.

Naši su dobrovoljci puni patriotizma krenuli u boj svesni svoje zadaće. Znali su da se biju ne samo za oslobodjenje Srbije, već i za to, da i krvlju potvrde sve izjave svojih narodnih vodja, koje su uvek kulminirale u tom: „ujedinjenje čitavog — t. j. jednog naroda sa tri imena Srb, Hrvat i Slovenac — u jedno državno telo, suprema lex.“

Uveren sam, da će objektivna istorija dobrovoljačkoj diviziji dati ono mesto, koje je prema svojoj važnosti i junaštvu zaslužila. Sa sviju strana u kojima živi naš narod, sastali se dobrovoljci, iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Bačke i Banata, Slovenije, Dalmacije i Istre našla se i inteligencija i naš čestiti i junačni seljak na okupu, svesni i spremni da ginu za ideju nacionalnog ujedinjenja. Svi su zadužili svojim delima buduće pokoljenje. Ne samo interesantno već šta više važno je, da su u tom krvavom boju bili medju prvima prvi sinovi naše Dalmacije, Primorja i Istre. Kao lavovi srtali su u gotovu smrt, kao da su hteli da ih vidi čitav svet, da ih čuju svi: ta mi smo sinovi Jugoslavije, u borbi za ujedinjenje našeg naroda, rado dajemo svoj život. Sasma je to prirodna pojava i nama posvema razumljiva. Narod naš na moru, nacionalno je jak, konsolidiran, sa jakom i obilnom inteligencijom. Od prirode talentiran, a morem u vezi sa svetom, dobio je široke poglede. Ljubomorno voli svoje, pa kakvo onda čudo, da su Dalmatinci i Istrani u narodnoj borbi lavovi. Duboki njihov patriotizam bazira na jakim historijskim faktima. Dalmacija bila je kolevka nekadanjem hrvatskom kraljevstvu, bila je nosilac kulture. Šiško Menčetić, Gundulić, Bošković, Andrija Kačić-Miošić, pesnik Čengić-Age itd., sve su to deca mora. Jaka nacionalna tradicija uplivisala je na današnji naraštaj tako, da su u teškoj nacionalnoj borbi baš primorci bili medju prvima, a sada za vreme vojne napunile su austrijske vlasti svoje tamnice ponajboljima sinovima Dalmacije i Istre. Interesantno je, da je Meštrović — koji je po sudu evropske kritike najveći vajar — sin mora, a ponajbolja su mu djela, koja su protkana motivima iz narodne prošlosti. Njegov „Kosovski hram“, tako je zamišljen, da se može smatrati umotvorom prvog stepena, dostojan antiktnih umjetnika.

Oni što su se iselili u Ameriku, ne samo da nisu u svom patriotizmu oslabili, već su sada još i jači i njihova potpora i pomoć u borbi od nedogledne je važnosti. Kad sve što je nabrzo nabačeno uočimo, je li onda što neobična, da su deca našeg mora u dobrovoljačkoj diviziji potpuno opravdali sve nade, koje smo stavljali na njih. Svi se nadamo i uvereni smo, da će nakon sretno svršenog rata biti i dalje štit i oslon našoj budućoj narodnoj ujedinjenoj državi.

Ми смо једна странка.

Југословен је индивидуалист. Ко је пратио са стране нашу, југословенску, партијску и партизанску борбу у мирно доба није могао особито лепо мислити о нама.

Србија је била у сваком погледу на ударцу; она је, у исто време, најоштрије показивала партијску и партизанску борбу. И уочи балканских ратова и уочи овога рата изгледаше, да наше, српијанске, размирице чине Србију неспособном за ма какву спољашњу акцију. После балканских ратова немачки фелдмаршал и турски паша Фон-дер-Голц у чуду се питао: «Од куда дезорганизована Србија има такву организовану војску?!» Тако су странци схватали нашу партијску и партизанску борбу!

Они нису познавали једну другу особину нашу, која се у мирно доба не испољава, али која је силна и непоколебљива. То је: ми смо пред опасношћу једна колективна душа и једна колективна сила. У моментима опште опасности код нас ишчезава све што нам у мирном добу омета у пословима. Ова нас особина уздиже над неким нашим расним рођацима. И Пољаци су индивидуалисте и страсни партизани, ватрени као и ми, али, на жалост, специјални услови пољског аристрократског васпитања још им не дају у довољној мери да се у критичним данима еманципују од свакодневних начелних и личних размирица.

Да ли ће наши други крајеви поћи путем Србије у овоме судбоносном рату, тешко је било предвидети. Католички део нашега троименог народа живео је у специјалним условима и од њега се није могло очекивати оно што се очекивало од православног дела. Није било пречишћено мишљење ни о нашој католичкој интелигенцији. Знало се само, да ће млађе интелигентно покољење, које је стајало на темељу

нашега народног јединства у борби против Беча и Пеште, остати доследно себи.

На нашу велику народну радост наша католичка интелигенција, у тешким, у врло тешким, условима дала је за време овога рата много више но што се могло од ње очекивати. И овамо у квргама аустријско-мађарског дуализма испољио се наш здрави расни инстикат: и тамо су престале партијске, партизанске и личне заћевице. Сва наша хрватска и словеначка интелигенција, колико је од ње успело утећи из домовине једнодушна је у битним народним питањима. Људи који су раније припадали непомирљивим странкама нашли су се на истом терену, на терену мучнога рада за наше опште добро народно.

И збиља какав програм политичког рада ми можемо имати сада? Један једини: ослобођење и уједињење. Ко је за овај програм он је наш једномишљеник, макар да је до јуче друкче мислио и друкче радио. Ко је против овога програма, макар какав био дојучерашњи његов рад као Србина, Хрвата или Словенца, он је не само наш начелни непријатељ већ и непријатељ наше народне будућности, свесан или несвесан издајник.

Јасно је, дакле, као дан, да се за сада ми можемо делити само на основу односа према нашем великом начелу ослобођења и уједињења. Ово, разуме се, не значи, да ћемо ми и после завршеног рата остати овако једнодушни. Не, то неће и не може бити. Чак би то било штетно кад би и могућно било.

Ако Бог да, као што смо сви дубоко убеђени, те из рата изађе слободна и уједињена Југославија, старе странке у свима нашим крајевима изгубиће свој досадашњи raison d' etre. Разуме се, људи ће остати исти и свуда ће сродне душе и људи приближно истих моралних и политичких погледа тражити један другога по целој Југославији за стварање нових странака. Онда ћемо се тек моћи поделити на странке.

Сад пак треба да се купимо под један барјак, да се боримо за један програм — за слободну Југославију. Ко има какав грех пред народом у прошлости, он га може искупити радом и пожртвовањем за наше ослобођење и уједињење и нама је свима дужност, да сваком Хрвату, Словенцу и Србину који пође тим путем пружимо братску руку.

Дужност је нас свију да и нашим пријатељима и нашим непријатељем покажемо и докажемо да смо ми једнодушни у великом народном питању, да смо ми за сада једна једина политичка странка.

М. П. Цемовић.

Чеда Шкекић.

ПОЧЕШЕ БОРБЕ.....

(Дивовима IV. пука)

Почеше борбе!..... Потече крвца,
За откуп слободе словенству
целом.
За клетву своју пред светим
знамењем,
Залише већ са крвцу врелом!.....

Почеше борбе заскрипа куршум,
Зацикта митраљез а топ загуди,
Кроз ваздух носе својој браћи
гласе,
Да се из ропства словенство
буди.....

Почеше борбе!..... Смело ко орли
По крвавом разбојишту јуваци
лете
Скидајући ланце тешкога ропства
Зубима кољући', своје јаде свете!...

Почеше борбе!..... Пуши се крвца,
Кости се ломе, шкргућу зуби,
У борби гинући' вечни живот
ствара,
Онај, ко своју домовину љуби.

Betman-Holveg i Lojd Žorž!

Interesanto je donijeti nekoliko riječi o poslijednjim izjavama glavnih faktora ovog svjetskog rata, na temelju kojih izjava dade se sa dostatnom sigurnošću zaključiti, kakovo je sadašnje stanje u zemlji i na ratištima, te na temelju istih zaključaka moguća je približna slika budućnosti i konačnog riješenja ovog velikog spora.

Dok se u izjavi, danoj po Betman-Holvegu u Reichstagu opaža mirniji ton i ne nalazi se više sigurnih izjava o budućoj vladarici svijeta Germaniji, dotle nalazimo u riječima ratnog ministra Lojd-Žorža kategoričku i tvrdu odluku voditi rat do konačnog i bezmilosrdnog uništenja Germanije. Betman Holveg iznaša teškim srcem historijat istupa Italije protiv centralnih vlasti, a još pečalnije se obraća na pitanje istupa Rumunije protiv Austro-Njemačkoj. Nastojao je u svemu dokazati krivicu Rumunije i njeno nelojalno ponašanje, koje bijaše već od početka rata upućeno na to, da što više profitira od neutraliteta, te da, obogativši se, navjesti rat Njemačkoj i Austriji.

Želeći podignuti i onako pali duh u Germaniji, kuša Betman-Holveg da sa nekoliko ispucanih fraza o njemačkoj nepobjedivosti svratiti pozornost njemačkog javnog mnijenja od teških poraza, koji stizavaju Nijemce na francusko-engleskom frontu. Porazi su tako zamašiti i veliki da ih nije mogao Betman-Holveg u imoići, nego je istinski priznao težak položaj, koji Njemstvo danas proživljuje, odbijajući od sebe navalu milijonovih savezničkih armija.

Nadalje državni kancler hoće da pred svijetom opravda uzrok rata, te nastoji baciti krivicu na saveznike, koji danas neće pod nikakove uvjete da sklapaju mira, Betman Holveg priznaje, da je mir još dalek i da Njemačka ide u susret sve težim i težim danima, jer su saveznici tvrdo odlučili sklopiti takav mir, kakvog Njemačka ne može da primi.

Najteže se je oborio u svom govoru na Englesku, za koju je izjavio da je organizovala protiv Njemstva svjetski bojkot idući za uništenjem gladju Njemačke. Sredstva upotrebljena od Engleske u borbi za uništenje Njemačke nazivlje Betman-Holveg zločinačkim i protučovječnim. U nastavku u najjačem momentu svog govora ustvrdio je kancler, da ne može biti njemačkog javnog radnika, koji bi na odgovornom mjestu propustio bilo koje sredstvo proti egoističkoj Engleskoj; pak ako bi se našlo takovog čovjeka, koji bi se toga žacao, da bi ga trebalo smjesta objesiti.

Uopće govor njemačkog kanclera nije više bojovan, nego je sasma mirnog tona, kušajući umiriti sve više rastuće nezadovoljstvo u njemačkom narodu. Naprotiv u izjavi Lojd-Žorža nalazimo odriješitost rijetke vrsti, koji odgovarajući na prijetnje Njemačke, izjavljuje, da će Englezi i saveznici izdržati do konca i da neće položiti oružje dok okrvavljena Njemačka ne bude molila za mir na koljenima.

Nadodaje, da sa Njemačkom, koja nije prolila ni jedne suze, kad su engleski gradjani nepripravni morali na poljanama Belgije izdržavati otrovnih gazova i raznih dum-dum metaka, neće biti pardona ni milosrdja, nego da će morati iskusiti težinu svih onih grozota, koje su proživjele pregažena Belgija i okrvavljena Srbija.

Grozote ovoga rata moraju poslužiti školom i primjerom da se ne bi ovakove strašne borbe u budućnosti morale ponoviti, te radi toga moraju biti primjerno kažnjeni oni, koji skriviše ovakve grozote. Ne može i ne smije biti govora o samilosti nad Nijemcima, ne može se i ne smije stati na pol puta, nego se mora definitivno odalečiti sa kruglje zemaljske krivce ove svjetske klaonice. Usprkos toga što konac ovoga svjetskog rata nije blizak, ipak je sa sigurnošću ustvrdio Lojd Žorž da se znade kakav će biti i da će krivci biti ekzemplarno kažnjeni.

Prelazeći na razne saveznike kazao je, da su jednodušni u svemu i da

---

Podlistek.

STANKO VRAZ, OČE SLOVENSKIH ILIRCEV.

(Konec).

Med slovenskimi Ilirci zavzema Stanko Vraz prvo mesto. Vraz se je rodil l. 1810 v Cerovcu na Sp. Štajerskem. Prvotno njegovo krstno ime je bilo Jakob, istotako je poslovanil svoje rojstno ime Fras. Posvetil se je z vsemi močmi ilirizmu ter mu ostal zvest. Iz Vrazove prve pesniške dobe, ko je pesnil še slovensko, se je ohranilo prav malo. L. 1838. se je preselil v Zagreb ter tam potem izdajal v ilirskem jeziku svoje poezije, ki jih pa preveva pravi domači slovenski duh.

Kot tajnik «Matice Ilirske» je bil središče literarnega gibanja v Zagrebu.

Vrazov ilirizem je čisto literarnega značaja. Vraz je hrepenel po umstvenem probujenju Jugoslovanov. Kljub temu pa ni ostal ravnodušen k tedanjim političnim razmeram na Hrvaškem. Ko je videl, da se je Gaj udinjal v službo Dunaja, kar je utegnilo prinesti Hrvatom le škodo, je pretrgal vse vezi z Gajem, kar je storila tudi večina Vrazovih sovrstnikov in sodelavcev. Nemštvu napoveduje Vraz boj do skrajnosti. Z ozirom na delovanje štajerskih Slovencev piše Muršecu: «V borbi s tako nesramnim in krivičnim nasprotnikom, kot je podli Nemec, zdi se mi vaše delo preveč idilično in vaša nada na pravičnost vlade (avstrijske) neutemeljena. Vaše upravičene zahteve glede svete slovanske stvari ne najdejo odziva. To je jasno. Vzemite za pravilo srbski rek: kdor tebe udari s kamnem, ti njega s sekiro. Edino to velja na zapadu. «Na vprašanje, kaj naj storijo Slovenci, odgovorja Vraz: V prvi vrsti širite prosveto in okrepljajte duh narodnosti, iz naroda iztrebite vsako upanje na pravičnost vlade.... Drugače je zamanj naš trud, če ne bodemo pripravljeni, če ne bodemo duševno zreli in osvobojeni nravstvenih vezi tujinstva, odidemo pri prvem svetovnem razburjenju s praznimi rokami s pozorišča».

Vrazova srčna želja je bila združitev vseh Jugoslovanov. Slovani so reševali druge, sami pa so ostali pod tujim jarmom. «Pride čas maščevanja» piše Vraz «ko prinese mučeno Slovanstvo (moja mati) svoj težki križ na vrh gore, takrat se zruši krvavi žrtvenik in postavimo večne hrame Bogu in Slavi».

Vraz je dopisoval z vsemi tedaj živečimi odličnimi zastopniki slovanskih narodov: izmed Čehov je imel zveze s Šafarikom, Čelakovskim, Palackim, Kollarjem in drugimi. Poseben prijatelj Vrazu je bil Rus Sreznjevski. Skupno sta prepotovala slovenske kraje in bila v stalnem dopisovanju.

Delovanje Vrazovo je naletelo na hud odpor avstrijske vlade in mažaronov. Mažaroni so mu očitali, da so ga zmotili — rublji. Na njih predbacivanja odgovarja Vraz jedrnato: «Ta novica — je jasna laž. Oprostite, če bi mi imeli svetle rublje, bi bili vi (Mažaroni) že davno v naših žepih». Tudi avstrijska vlada ga je smatrala za «ruskega agitatorja» ter prepovedala ilirsko navdahnjeni mladim dopisovanje ž njim. Strah Avstrije pred ilirizmom se vidi tudi v tem, da se danes na slovenskih srednjih šolah predava o ilirski literaturi le mimogrede, dijaki niti pojma ne dobijo o ilirskem pokretu; dasiravno pripada Vrazovo delovanje davni preteklosti, vendar še obstoja vladina bojazen.

Vrazova glavna dela so: «Djulabije», «Vjenac soneta», «Glasi iz dubrave žerovinske», «Gusle i tambura» ter zbirke slovenskih narodnih pesni. «Djulabije» in «Vjenac soneta» se prištevajo med najboljšo ljubavno poezijo hrvaškega slovstva.

Ni naš namen podati literarno razpravo o Vrazu, marveč očrtati Vrazovo delovanje za združitev Jugoslovanov. Zato se omejimo na njegove «Djulabije», ki so jako pomembne za sedanjo dobo. Med tem ko čta prvi in četrti del Djulabij posvečena Vrazovemu idealu — Ljubici, opisuje drugi del lepoto Vrazove domovine — Štajerske, tretji pa podaja razvoj ilirizma ter navdušuje Jugoslovane k skupnemu delu. V drugem delu toži Vraz tudi o silnem ponemčevanju Štajerske. Kot vzrok tega zla navaja Vraz ne samo krivičnost vlade, marveč tudi pomanjkanje žive narodne zavesti. „O sada znam zašto Tuži Slava mati: Gradi su nevjerni, Sini renegati, Oj grade, oj grade! Spasi ime tvoje, Te meni povrati Sinke majke moje".

V tretjem delu slika pesnik trpljenje Slovanstva in nasilja naših vragov, ki bogatijo na naš račun. Ne smemo pa obupati na boljšo prihodnjost: pot k svobodi je dolga in trudna, toda osvoboditev mora priti. Dalje opeva Valentina Vodnika ter zahteva na njegovem grobu napis: «Večna slava pevcu oživljene Ilirije».

V svojih Djulabijah pozivlja Vraz vse Jugoslovane na skupno borbo. Krasna je 118 kitica: Kdor se je le en dan častno boril za Slovanstvo, temu ne bode nikdar snet venec z glave.

(Prirejeno po: Кулаковскій «Илиризмъ», Grafenauer „Zgodovina slovenskega slovstva", Stanko Vraz «Djulabije»).

separatnih dogovora nema i ne može biti. Svi su saveznici tvrdo odlučili izdržati do konca. Što se priprema i tehnike tiče oni su dostigli Nijemce a u budućnosti će ih daleko nadmašiti.

U Engleskoj je rat popularan, te ga engleski športski duh lako snaša i dovesti će ga do pobjedonosnog konca, kao i svako drugo djelo, koje hladan i praktičan Englez poduzme.

Što se tiče Francuza to su oni pokazali na Marni, pod Verdenom i na Somi. Njihov patriotizam nema para u historiji naroda, te će ga tekar potomstvo po zasluzi ocijeniti.

O velikom ruskom narodu ne treba ni govoriti. Njegova je dobrodušnost poznata bila Nijemcima te se usudiše na ovu vratolomiju. Istina, da je trebalo dosta vremena, dok se je Rusija probudila, ali će isto tako pomalo prestajati jaka mržnja na narušitelja svjetskoga mira. «Rusija će se boriti do poslijednjeg čovjeka», — tako je završio Lojd Žorž.

Moja četa.

Nikoli prej nisem videl takih vojakov. Delali so kakor stroj, poslušali in ubogali so kakor otroci, borili so se kot levi. Sedem jih je bilo Slovencev, vsi drugi — ponosni sokoli Bosne in Hercegovine, navdušeni za svojo svobodo, pripravljeni umreti za svoj narodni ideal.

Njih sovraštvo do Švabe je bilo prirodno in ukoreninjeno, njih sovraštvo do Bolgarov pa je bilo divje, vzklilo iz globokega, nepremagljivega ogorčenja. Oni so krivi, da je propala Srbija!

Ko smo bili še v Odesi in vežbali ob morju, ali krog sedme stancije, ali na Streljiškem polju, sem jim večkrat velel sesti krog sebe ter jim pravil o ciljih velike vojne, o zmagi Slovanstva, o naši lepi bodočnosti. Petsto oči je bilo uprtih v mene, petsto odkritosrčnih otroških oči. Nihče se ni ganil, sleherni je poslušal pazljivo in napeto, kot da posluša besedo božjo. Če sem jim razglašal telegrame o zmagah generala Brusilova z gromadnimi številkami ujetnikov, zavojevanih topov in drugega vojnega plena, so se radovali, kot deca. Toda, kadar sem jim pravil o verolomstvu Bolgarov, so se jim svetile oči, kakor se svetijo divjim zverem pred napadom na žrtev, mnogim je šinila kri v glavo, med njim je nastal šum in nestrpno so spraševali:

„Kedaj že enkrat pojdemo na Bolgare?"

„Časa je še dovolj, sokoli," sem jih tolažil, „še dolgo ne bo vojne konec. Čakajte, da Romunija nastopi, potem kmalu napoči naš čas."

In potolažili so se.

Vežbam v streljanju in v borbi z bajonetom so sledili s posebno vestnostjo.

«Močno drži puško, brate, kadar suneš, da ti je vrag ne more spuliti iz rok in poglej srdito in grdo, da se te bo prestrašil, pasjedlakec bolgarski,» sem večkrat dejal enemu ali drugemu.

Dobrodušno se je nasmehnil možakar, potem pa sunil in pogledal res tako grdo, da bi skoro mene postalo strah.

Moje Slovence so ljubili kot rodne brate.

Za red v četi je skrbel narednik Nikola. Kakor skrbni gosdodinji so mu bile oči povsod: sedaj v kuhinji, sedaj v pomeščenju, sedaj v skladišču ali delavnici. Poznal je vsakega vojaka, vedel, komu je treba podplatov, komu hlač, vedel, za kaj je sposoben ta, za kaj oni. Vsak dan zjutraj mi je javljal vestno in spoštljivo o stanju čete, o potrebah in nedostatkih.

Oficirji so bili vestni in navdušeni za vzvišeno idejo. Joža je bil Slovenec, Obrade Hrvat, Musa pa Srb. Pozneje sem dobil še enega, Otokarja, Čeha, toda tega so mi kmalu vzeli in prestavili k drugi četi.

Držali smo v četi strogo disciplino, toda razmerje med nami in vojaki je bilo svobodno, družno, tovariško. Ljubili so nas in zaupali so nam. Kako globoko je bilo njih zaupanje, so pokazali težki dnevi krvavih bojev.

*

Prvega boja 25. avgusta se žalibog nisem udeležil. Načelstvo me je poslalo po važnih opravkih v nekatera mesta notranje Rusije, in ko sem se vrnil v Odeso, je divizija že odšla. Brzo sem napisal in oddal svoje raporte ter odhitel za polkom. Čez štiri dni sem ga našel. Ves polk je ležal v rezervi na prostrani poljani. Na obzorju so eksplodirale bolgarske granate in šrapneli.

Proti večeru sem našel svojo četo. Sprejeli so me z nepopisnim navdušenjem. „Naš kapitan je prišel," je šlo od ust do ust. Vojaki so me obstopili ter mi moleli svoje poštene, zagorele roke v pozdrav. Ko se je narod malo pomiril, je pristopil narednik Nikola, ter strogo po predpisu zajavil, da je četi v poslijednem, to je prvem boju, izbito iz stroja 14 vojakov, 13 ranjenih, eden pa ubit; sicer da ni nič novega.

Z oficirji sem še dolgo besedoval. Pili smo čaj, tudi nekaj žganja se je našlo. Zasnuli smo pozno v noč.

*

Prihodnje dni smo imeli opravka, sedaj na tem, sedaj na onem krilu. Največ smo trpeli pod artilerijskim ognjem. Naši junaki so prenašali to nadlogo s pravo potrpežljivostjo, celo s humorjem.

„Čakaj, vrag prokleti," je siknil ta ali oni, «se že spoprimemo spet enkrat od blizu, potem boš videl, kdo smo mi, pasjedlakec izdajalski.»

Nekega dne smo ležali kot rezerva tik za bojno črto, ko pride povelje, naj rotira cel polk na desno. Da nebi nastalo nesporazumljenje, ter nebi prednje vrste mislile, da se splošno odstopa, je bilo zaukazano, odkorakati v koloni dvojnih redov. Uredili smo čete, postavili jih v dvojne rede, in polk je korakal, kakor na vežbališču, kakor na paradi. Bolgarska artilerija je kmalu zapazila ugodni cilj, ter začela sipati šrapnele.

Polk je nadaljeval svojo pot v popolnem redu. Enakomerno in čvrsto so stopale vrste: ena dve, ena dve. Bolgarski ali nemški oficir, artilerijski opazovalec, se gotovo ni mogel dovolj načuditi taki, rekel bi, nedosegljivi disciplini. Ko smo prišli v žleb, kjer nas sovražni opazovalec ni mogel več videti, smo zavili na levo ter mu zmešali štreno. Še dolgo, dolgo so padali šrapneli v prvotni smeri našega marša, mi pa smo nemoteno speli proti svojemu cilju.

*

Četrtega septembra smo ležali zopet kot rezerva za bojno črto. Popoldne je letal nad nami sovražni aeroplan. Vedeli smo, da si je dobro ogledal naše razpoloženje. Ko se je spustil za sovražnimi linijami, smo razporedili čete v prigotovljena kritja. Čakali nismo dolgo Kmalu se je začela silna kanonada. Šrapneli in granate so padale na mesto, kjer je bilo naše taborišče — prazno, kajti vse se je poskrilo po jarkih. Rezultat velikega napora in bezprimerne trate municije je bil smešen. V celem polku sta bila ranjena, in to lahko, dva vojaka.

Ko je proti večeru kanonada utihnila, smo se naselili zopet v svojih šatorih. Kuharji so pripeljali večerjo. Vojaki so povečerjali in kmalu je zamrlo vse taborišče. Le stražarji so hodili gori in doli pred svojimi četami. Njih silhuete so se odrisovale na temnomodrem, jasnem nebu, posejanem z zvezdami.

Z oficirji sem, kakor po navadi, tudi ta večer posedel po večerji pri čaju v razgovoru o tem in onem. Musa nam je zapel zabavno pesem, vsi smo bili dobre volje, le Obrade je bil nekako potlačen in otožen. Kot bi že občutil mrzli dih smrti!

Ob enajstih smo pogasili sveče ter legli. Toda naš počitek je bil kratek.

Ob polnoči nas razbudi brzo, močno streljanje pušk in strojnih pušk v prednji vrsti. Kmalu zatem so začeli grmeti i naši topovi, razpoloženi v sredini med nami in prednjo črto.

Hipoma smo bili vsi na nogah. Jasno nam je bilo, da so Bolgari, ki po dnevi niso mogli ničesar opraviti, poskusili svojo srečo po noči ter napadli.

V par minutah so bili šatori razdrti in vojaki so pripravljeni k odhodu, pripravljeni na vse.

Pogovoril sem par besed z njimi. Vsi so bili bodrega duha, ne enega plašljivca ni bilo med njimi.

V tem je prišlo povelje k odhodu. Korakali smo proti bobnenju topov. Kmalu smo bili na vrhu. Razporedili smo čete v bojni red. Pri tem je bil ranjen poveljnik bataljona, hrabri podpolkovnik S. in nekoliko vojakov. Poveljništvo bataljona prevzame kapitan tretje čete, ki je bil najstarejši.

Moja četa dobi prva povelje, da gre v bojno linijo, desno od mene nastopa druga četa.

„Naprej!"

Kot en mož se vzdignejo junaki. Krog in krog je še tema. Vse spe v smeri, odkoder se čuje ropot pušk in strojnih pušk. Na čelu druge čete pade junaški poročnik Petre. Tu se zgrudi smrtnoranjen vojak, tam zaječi ranjenec, z mrzlim, jeklenim žvenkom vrše nad nami izstrelki topov, zamolkle detonacije, pretresajo temo, kakor razjajeni sršeni brenčijo mimo naših ušes svinčenke, projektor razsvetljuje z izdajalsko svetlobo prostranstvo, — vse to ne moti junakov. Kakor na vežbališču korakajo naprej.

(Nadaljevanje.)

Црногорци ступају у наш Одред.

Из Америке је стигла група Црногораца у Владивосток. Преко угледног Црногорца у Владивостоку г. Милована Томића, они су се обратили нашем конзулу у Одеси г. М. П. Цемовићу с питањем, да ли могу ступити у Одред. Г. конзул Цемовић одговорио им је следећим телеграмом:

«Сви ћете ви радо бити примљени у одред. Вековна борба Црногораца за српске идеале нарочито сада налаже на свакога од њих свету дужност хитати у редове српске војске, као што хитају сви Срби, Хрвати и Словенци из свију наших југословенских земаља.»

СРПСКИ ПРОФЕСОРИ НА ПЕТРОГРАДСКОМ УНИВЕРЗИТЕТУ.

Историјско-филолошки факултет петроградског универзитета позвао је два професора београдског универзитета — лингвисту А. И. Белића и историчара С. Л. Станојевића — да прочитају у текућој школској години своје лекције.

Професор Белић држаће предавање о односајима југословенског језика те о образовању српско-хрватског језика. Станојевић предаваће о развитку народне свијести код Хрвата и Срба те о постанку савременог политичког устројства у Србији.

SPOMEN JUNAKU † MARTINU K.

..... Otišao si kao neznan izmedju junaka — onamo, gdje — carstvuje ona, što je zavidila Tvom mladom životu.... O ranoj jeseni, — u dolini oko sela Kokardže, predao si silama — duh svoj, — onim silama, koje su naši preci obožavali po šumama — oko dubrava i voda.... Martine! Tvoj poslijednji uzdah!.....

— I kad Te ona željezna neman — crna nosila iz domovine — daleko. Ti si kazao, da ćeš se vratiti! Ali ideja sveta, — ona te vodila dalje i dalje — tamo negdje, gdje se tiho, lagano razdanjiva!

— Ti si otišao!.... I kad su sjene dolazile, — vukle se, da Ti zarinu nož u srce — da umreš. Išla je s njima ona, što nosi — vuče za sobom crni neprijatni flor! — Iste noći, kad je srce Tvoje srtalo za osvetom — za slobodom, — došao je andjeo bola, smrti i zaklopio Ti teškim svojim olovnim krilima vjedje!.... I mirisala je noć od rose i krvi mladog junaka!....

— Tebe čekaju kod kuće, da se vratiš — u svoj kraj, — selo svoje. I reći će oni, koji se vrate, da si pao slavno u borbi za slobodu domovine svoje!

Potporučnik M. K rodio se u Hrvatskoj u malom selu na Dravi — bilo mu je tek 22 godine. Stupio je kao potporučnik kod II. puka I. srpske dobrovoljačke divizije. Kao prijatelja i druga — svi su ga voljeli i žale maloga Martina. Sudjelovao je u svim poslijednjim borbama. Lako ranjen u ruku — nije htio da se vrati i srtao je dalje kroz vatru, dok ga ne pogodi kugla izdajničkog neprijatelja — u trbuh. I pade k zemlji zauvijek — zauvijek! —

— Tebe Martine više nema! Ti što si provodio dane samnom — tamo za rijekom Volgom, — kratio čas težak pjesmom našom uz gusle!

— Tvojoj Hrvatskoj domovini — donijet će pozdrav drugovi Tvoji i kazat će — da si ispunio dužnost — krv da je pala na okove teške, što su je stezali!

Vječan Ti spomen!

БУГАРСКА ЗВЈЕРСТВА НАД РУСИМА.

О дивљаштву Бугара, о нечовјечном поступку са заробљеним Русима, доносили су савезничке новине врло често у послијеђе вријеме. У Петрограду постоји нарочити одбор, који се бави прикупљањем података о недјелима Нијемаца, Мађара, Турака и Бугара. На жалост, материјала не фали.

Премда Бугари до иступа Румуњске нијесу имали прилике, да се боре са Русима и да им допане тако који заробљени Рус, ипак су се пожурили, да покажу животињску ћуд над својим ослободиоцима. Прилика им се пружила, кад су из Њемачке и Аустрије послали у Бугарску на радње неколико група заробљених Руса. У нашем је листу било већ говора о бугарским гњусним дјелима и наведено је неколико примјера, којих иначе имаде безброј.

Послије првих сукоба у Добруџи приповиједали су нам рањени наши добровољци и руски војници и официри, да су наилазили на изнакажене лешине палих војника. Светили су се Бугари мртвима, што ни животиње не раде. Међу рањеницима, који су стигли из Добруџе послиједњих дана, био је један руски војник, коме су Бугари одрезали језик. Допао је несретним случајем у руке Бугарима, па кад су кукавички изнаказили жива човјека, послали су га натраг к Русима. Бивало је у стара времена, а и данас се догађа да појединац изведе какво дјело, због чега се његови ближњи морају стидјети, па настоје да то и сакрију. Но Бугари, рођена крвна браћа Мађара и Турака, ни мало се не стиде и не крију својих дјела. Ваљда мисле, да ће изгледати витешкији и страшнији својим непријатељима. Није било потребно, да свему свијету објаве, како нијесу никада били Словени, нити желе с њима имати икакве везе. Њихова злочинства говоре јасно, јер благородна словенска душа није у стању замислити, што су Бугари извађали без устручавања.

Сасвим је разумљиво, да су Руси и наши добровољци морали казнити Бугаре за толике зулуме и зато се у извјештајима из Добруџе не говори о заробљеницима, осим рањених. Послије безбројних доказа о звјерствима Бугара ваљда се неће наћи још који наивњак, који ће тражити, да се разликује влада од народа, јер да само Фердинанд ратује са Русима. Држимо, да је страшна неправда и увриједа нашим и руским војницима, који пролијевају своју крв против Бугара и њихових савезника, да се још увијек може наћи каква незналица, који таквим писањем шкоди словенској ствари, па макар то било и «bona fide». Међутим можемо констатовати, да руски народ има сасвим друго мишљење о Бугарима и да га неће пољуљати макар ко. Слу-

шајући приповиједање рањених руских официра и војника и гледајући њихово братимљење са нашим добровољцима, прелазимо мирно преко таквих дјетињастих испада.

Недељни преглед.

Ратиште.

Руско се наступање развија оштрим темпом у три важнија правца, на владимир-волињском, бржезанском и халичком. Свуда без обзира на јаки отпор који Аустро-Нијемци супротстављају, несавладиви орлови руског Императора побједоносно напредују. Најјаче се борбе воде око Халича, некоје утврде којега су већ заузете тако, да је сам град разорен и у пламену. Јужније, армија генерала Лечицког успркос непогоди и тежини терена константно напредује, заузевши све пролазе источно-галицијских и буковинских Карпата. У овој послиједњој недјељи успјело је армијама генерала Брусилова заробити преко 11.000 нерањених Аустро-Нијемаца и Турака. У осталом борбе се воде веома жестоко и сваким даном примају све више и више карактер опћенитог сражења, којим ће се евентуално свршити јесенска кампанија.

На румуњском сјеверном и сјеверозападном фронту опажа се наступање Аустро-Нијемаца, да се приближе Кронштату. На 20 километара пред Сибињом код Владени, Румуњи стадоше на пут Нијемцима и заметнуо се крвави бој, у којем су Нијемци били разбити и далеко натраг на запад бачени. На добруџском фронту демонстрација, проведена прелазом Румуња преко Дунава, потпуно је постигла своју сврху, ради које је била подузета. Нападнути Бугаро-Нијемци у исто вријеме са двије стране морали су напустити своје првашње положаје и далеко јужно отступити, прогоњени од савезничких румуњско-руско-српских армија. Преко осамдесет километара морадоше разбивени Бугаро-Турци отступити, те се борбе данас воде по прилици на истом положају гдје су се водиле у почетку бојева на добручској територији. Нашој славној I. добровољачкој дивизији пошло је за руком заробити два потпуна турска батаљона и 14 бугарских топова. Наши потпуно одморени преузеше заједно са Русима и Румуњима поновно енергично наступање, те, разбивене на главу Бугаро-турке и Нијемце гоне к границама Бугарске.

У колико су енергички савезници стисли Бугаре са сјевера, у толико су им још теже рапе задали уједињени савезници под Солуном. Од 15. септембра преузето наступање Срба, које је започело уништењем Бојаџијева, код Малка-Ниже дало је Србима великих трофеја у топовима, број којих прелази 32. Иза прве побједе пођоше јуначке дивизије даље, те заузеше послије крвавих борба висове Кајмак-Чалано, који представљаше за Бугаре прву утврђену линију к Витољу. 21. септембра, иза, како су одбили неколико жестоких бугарских јуриша, пођоше Срби даље, те разбише Бугаре, заробише 4 пољска и 4 брдска топа и прђоше ријеку Црну. Прогоњени Бугари супротставише очајан отпор у селу Старков Гроб, но на кратко вријеме, јер их јуначки српски соколови сломише и далеко потераше к Битољу. Заузећем Старкова Гроба били су Бугари присиљени отступити из рајона Битоља, којем се Срби приближише са једне стране на 10 кил., а француско-руске војске с друге стране на исто толику удаљеност.

На Балкану се је догодио важан догађај који може судбоносно дјеловати на даљњи развој операција. Искрцане талијанске трупе у Санти-Кваранта брзим маршевима заузимају једно мјесто за другим у јужном Епиру, те се приближују леђима лијевог бугарског крила, које ће се наћи између двије ватре. Положај издајничких Бугара је сваким даном очајнији, те се приближује велики дан казне.

На француско-енглеском фронту напредовање савезника се све више шири на исток. Снага и множина савезничке артиљерије надмашује у велике њемачку. Сваки дан пада по каково утврђено мјесто у руке побједоносних француско-енглеских војска, које не познају потешкоћа за постигнуће великог циља — побједе.

Вијести из домовине.

„Nemamo hljeba.“ «Novine» od 30./VIII. donose dopis iz Klanjca (Hrvatsko Zagorje): „Nemamo kruha. Kako prošle tako se i ove godine opaža u našem kotaru velika oskudica kukuruza. Budući da zagorski seljak jede većinom kruh od kukuruznog brašna, to svako može da si predstavi sliku o stanju onih siromašnih porodica, koje su počele kupovati kukuruz već od Božića. Sada je već prošlo mjesec dana, otkako se ne može dobiti kukuruza ni za lijek, a još treba dva mjeseca dok novi sazre.»

Zabrana ćirilice. („Edinost“ 2./IX.). „Dalmatinski pokrajinski školski savjet javlja: Po naredjenju c. kr. ministarstva prosvjete, neće se smjeti od početka školske godine 1916./17. više učiti ni u jednoj školi ćirilica.“

(«Edinost» 15./VIII.) javlja da slovenačko stanovništvo Trsta zahtjeva tečajeve za slovenačku učiteljsku školu. U Trstu ima dovoljan broj slovenačke djece, koja bi mogla posjećivati ovu školu. Roditelji ove djece nestrpljivo očekuju vijes tod mjerodavnih o ispunjenju ove molbe.

Из Црне Горе. („Цетињске Новине“ 24. VIII.). «Суд ц. и кр. окружног заповедништва на Цетињу осудио је:

1. 28. VII. 1916. житеља Јосу Видова Бањовића из Папрата, Пјешивачке капетаније, ради злочина против војне силе државе означеног у §-у 327 в. к. з., почињеног неповласним поседовањем једне модерне српске коњаријске карабинке са 32 метка на тешку тамницу у трајању од 8 година.

2. 28. VII. 1916. житеље Јагоша Ђуричића сина Андрије из Кобиљдола, капетаније Цуце, ради злочина против војне силе државе означеног у §-у 327. в. к. з., почињеног неповласним поседовањем једне модерне турске војничке пушке са 380 метака и једног црногорског револвера великог калибра са 18 метака, и Симу Ђуричића из Кобиљдола, капетаније Цуце, ради злочина против војне силе државе означеног у §-у 328 в. к. з., почињеног неповласним поседовањем једне модерне руске војничке пушке за 140 метака, све на тешку тамницу у трајању од 15 година.»

Београд у мађарским заставама. «Az Est» 20. VIII.) Дописник «Az Est»-а из Новог Сада јавља: «Када сам прошао кроз рђаво поплочану варош, имао сам ипак величанствен осећај, кад сам угледао многобројне мађарске заставе. Са нарочитим задовољством видео сам да се мађарској застави даје достојна почаст, чим могу утврдити да сам видео више мађарских застава, но свих осталих застава укупно. Барон Ремен, пешадијски генерал, са потпуним поштовањем мађарских интереса наредио је, да се на палату gouvernament-а, на мостобран и краљевску палату извеси заједничка застава са новим грбом. На заједничке зграде извешене су поред црножуте заставе и мађарске, на зграду где су мађарски хонведи, извесена је само мађарска застава. Али од свега тога радосније је, да је на српским приватним кућама највише мађарских застава.»

Београд је заиста сретан град. Дивно мора да то изгледа, кад је све украшено заставама тих модерних Хуна.

Суђења у Хрватској. («Хрватска» 29. VIII) «Пред загребачким судбеним столом започела је главна расправа против Јоце Живковића, родом из Бачуге, 40 г. старог, православне вере, оца шестеро деце, учитеља у Краљевчанима у Срему, против кога је државно одветништво подигло оптужницу ради реметења јавнога мира означена у §-у 65. слово а.) крив. зак., и преступка супрот јавном миру и реду означена у §-у 302. крив. зак., кажњиво обоје осврном на § 35 зак. по § 65 крив. зак., а почињено тиме што је под кривим именом Милана Станисављевића написао писмо дат. Грабовац 30. децембра 1914, адресирано на Радована Станисављевића у Питсбург, Норд-Америка, у којем описује прилике, а нарочито ратне. Оптужени пориче да је писац инкриминираног писма. Ради извођења неких чињеница, расправа је одгођена.»

Српски ратни брод у Солуну. («Новине», 30. VIII.). «Exchange Company» јавља, да је при доласку руског контигента у Солун присуствовао и први брод српске ратне морнарице, једна торпедњача, чија је момчад Русима одушевљено клицала».

Забрањене књиге. («Новине» 2. IX.) «Од «Хришћанске књижнице» издане год. 1900. у Српској Штампарији у Загребу забранио је бан раширивање свезака бр. 3., 5., 7. и 8. У забрани се вели да је садржај ових списа подесан за пропагирање велико-српских тежња. Прекршај овог наређења кажњавају полицијске власти глобом до 600 круна и затвором до два месеца.

Сегединска звона. «Szegedi Naplo» (25. VIII.), суморно и огорчено пише, како је дошао ред да се из цркава горње вароши скидају звона. Већа су морали разбијати да не би рушили торњеве. Маса је жалосно стајала пред црквама и по улицама, док су руски заробљеници скидали, товарили и терали кола са звонима. Улице и тргове је прекрила гомила света која је плакала, а то се Русима свиђало.

Разне вијести.

Њемачки новинар о руској војсци. („N. Fr. Presse“ 11. VIII.) Рода-Рода пише: „Један виши официр, који се вратио рањен са фронта, рекао ми је ових дана ово: То је сасвим нова и сасвим друга војска, коју су нам Руси ставили на супрот. Храбри и добри војници, ваљани официри, одлучно и свесно водство. Русија, богата људима може поднети жртве, и она их подноси. Ми се не смемо чудити ако овом противнику пође за руком да овде онде има успеха. Не треба да се тога стидимо. То је сасвим раван, бројем чак далеко надмоћан противник, са којим се боримо. Зато је сваки наш успех тим већи и тим часнije ће бити за нас да из ове борбе изиђемо као победници.»

Исти овај дописник бечких новина месецима је омаловажавао руску војску и са презиром писао о њој. Кад су се Руси прошле године повукли из Буковине и Галиције, певао је читаве песме утврдама фланцер-Балтина, уверавајући наивне читаоце, да преко њих неће никада више прекорачити нога руска. Сад смо чули, шта је учинио генерал Брусилов. Господин Рода-Рода променио је своје мишљење о руској војсци, како видимо из горњег чланка. Доба му је да се опамети. Зар да га и Мађари престигну.

Dogustilo im je. Madjarski list o položaju. («Az Est» 24./VIII. uvodni članak). «Sudbonosni oblaci razvili su se na nebu madjarskog političkog života. Na bezbroj neugodnosti države dolazi nova, nepotrebna neugodnost. Opet se dokazalo, da ona država koja hoće da pobjedi, mora biti jednodušna, od vojnika u rovu do poslijednjeg seljaka u pozadini. Nesreća rata može se samo tako podnijeti, ako se svi borimo za postignuće jednoga cilja, cijelom dušom i tijelom, a to je pobjedjenje neprijatelja i time mir. Danas su dogadjaji već tako bezkonačno silni, da samo žalosno samopovjerenje može misliti, da bi ih moglo umanjiti ili upravljati. Tu se više ništa ne može činiti do trpjeti, trpjeti i pobjediti. I tek onda kada je život i opstanak države osiguran, može se iskati polaganje računa.» Iz ovog odlomka uvodnog članka madjarskog lista izbija jasno smušenost, koja je nastala u glavama «nepobjedivih» Madjara. Treba trpjeti i pobjediti, drugim riječima, ako ne bugu trpjeli, neće pobjediti. Podnijeće vitezi madjarski dosta, jer će morati, htjeli ne htjeli, ali mogu biti uvjereni, da pobjediti neće, htjeli ne htjeli.

Zabranjena česka čitanka. «Budapešti Hirlap» (31./VIII.) javlja da je inspektorat osnovnih škola u Moravskoj zabranio dosadašnje češke čitanke, iz kojih djeca mnogo saznaju o Rusiji, o Moskvi i Petrogradu, o srpskim piscima, ali o Austriji ništa.»

Članovi austrijskog carevinskog vijeća i rat. («Obzor» 6./IX.). „Zastupnička kuća carevinskog vijeća, koja nije zasjedala od početka rata, izgubila je u to vrijeme 35 članova: 7 njemačkih nacijonalista, 5 njemačkih hrišćanskih socijalista, 2 njemačka socijalna demokrata, 3 Poljaka, 2 Jugoslovena, 11 Čeha, 2 Malorusa i 1 Talijana. Umrlo ih je 22, medju njima hrvatski poslanik Mandić i slovenački Povše; jedan dr. Pollani, pao je na ratištu; dva su položila mandate; a izgubili su mandate uslijed kaznenih osuda, češki poslanici Burival, Choc, dr. Kramarž, dr. Rasić, Netolicky i Vojna, maloruski poslanici Kurilović i dr. Markov, te koruški poslanik dr. Grafenauer. Osudjen je bio na smrt i streljan po ratnom sudu talijanski poslanik dr. Battisti.“

За „наше рањенике.“

Овдашњи трговац и наш пријатељ г. Павле Секулић даровао је поводом доласка српског генерала г. М. Живковића у Одесу, 50 руб., за наше рањенике, занесен њиховим јуначким дјелима и ратним успјесима у Добруџи.

Војни свештеник, јеромонах г. Георгије Хоџић, предао је Кр. Српском Конзулату 50 руб. за српске бјегунце, што се уврштава у суму за «наше рањенике».

Из мјеста Мальцево (Тамб. губ.) поновно нам је послао Стеван Ш. 9 руб. Приложише: Стеван Ш. 3 руб., Урош Т. 3 руб., Михајло У. 2 руб. и Лазар Ђ. 1 рубаљ.

Добровољац Бранко И., стигавши у Одесу, сјетио се поновно наших рањеника и предао нам је 5. руб.

Свима прилагачима и скупљачима захваљујемо, што не заборављају своје јуначке браће, који пролише крв за слободу.

СВЕГА, са данашњим прилозима, примили смо за «наше рањенике» 810 рубаља и 76 копјејки.

За „Словенски Југ“.

Професор одеске универзе г. Борис Михајловић Љапунов, приложио је «Словенском Југу» 10 руб., да и на тај начин докаже своју љубав за Југословене и њихову борбу за слободу. Г. Љапунов излазио је увијек на сусрет нашем уредништву и са највећом љубазношћу чинио услуге у свему, због чега смо се на њега обраћали. Срдачно му захваљујемо.

Г. Павле Секулић приложио је осим за «наше рањенике» и «Слов. Југу» 50 рубаља, цијенећи важност нашега листа у раду за ослобођење и уједињење свега нашег народа. У име наших читалаца лијепо захваљујемо.

ОД УРЕДНИШТВА.

Сваким нам даном стижу од наших људи писма, у којима нас моле да потражимо адресе разних њихових дођака и познаника. Досада смо ми, ако нам било могуће, одговарали. Пошто је то путем листа — из разумљивих разлога — немогуће чинити, то молимо да се у будуће на нас у том смислу не обраћају.

Ако ко мисли или знаде да се њему позната особа налази у заробљеништву у Русији, нека се обрати на **«Центральное справочное бюро для военноплѣнныхъ»** у Петрограду.

Издаватељ и одговорни уредник:
Милован К. Митричевић.

Дозвољено војном цензуром. Одеса, 24. септ. 1916. г.

Тип. Акціон. Южно-Русскаго О-ва Печ. Дѣла Одесса.